

Voorzitter

Ik heb begrepen dat er behoefte is aan een schorsing na de verklaring van de minister-president. Ik zal na zijn verklaring bezien hoe groot de behoefte daaraan is.

Het woord is aan mevrouw Vergeer-Mudde.

Mevrouw **Vergeer-Mudde** (SP): Voorzitter. Ik verzoek u nu reeds om het verslag van het algemeen overleg over de voortgang van de onderhandelingen in het kader van de WTO/GATS dat vanmiddag plaatsvindt, op de agenda te plaatsen. Omdat de regering morgen een standpunt moet innemen over dit onderwerp, moet de Kamer nog vandaag een definitieve positie hierover innemen. De fracties van de SP en GroenLinks overwegen om een motie in te dienen.

De **voorzitter**: Weet u al zeker dat u een motie wilt indienen? Het algemeen overleg vindt immers pas vanmiddag plaats.

Mevrouw **Vergeer-Mudde** (SP): Zowel GroenLinks als de SP wil een motie indienen.

De **voorzitter**: Ik stel voor om het verslag te agenderen na afloop van het debat over Irak en om vandaag nog te stemmen over de ingediende motie of moties. Ik sluit overigens niet uit dat er vandaag ook moet worden gestemd over moties die worden ingediend naar aanleiding van het debat over Irak.

Daartoe wordt besloten.

Aan de orde zijn de **stemmingen** over moties, ingediend bij het debat over **de gebeurtenissen met betrekking tot H.K.H. prinses Margarita**, te weten:

- de motie-Van Bommel/Halsema over de positie van aanstaande leden van de Koninklijke Familie (28811, nr. 3);
- de motie-Herben/Halsema over het gemachtigd zijn tot inschakeling van de AIVD (28811, nr. 4);
- de motie-Kalsbeek c.s. over de ministeriële verantwoordelijkheid (28811, nr. 6);
- de motie-De Graaf over het verstrekken van informatie aan familieleden (28811, nr. 7).

(Zie vergadering van 12 maart 2003.)

De **voorzitter**: De heer Van Bommel en mevrouw Halsema trekken hun motie (28811, nr. 3) in.

In stemming komt de motie-Herben/Halsema (28811, nr. 4).

De **voorzitter**: Ik constateer dat deze motie met algemene stemmen is aangenomen.

In stemming komt de motie-Kalsbeek c.s. (28811, nr. 6).

De **voorzitter**: Ik constateer dat deze motie met algemene stemmen is aangenomen.

In stemming komt de motie-De Graaf (28811, nr. 7).

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SP, GroenLinks, de PvdA, D66 en de LPF voor deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

Aan de orde zijn de **stemmingen** over moties, ingediend bij het debat over **de vogelpest**, te weten:

- de motie-Atsma c.s. over een noodfonds en een opkoopregeling (28807, nr. 7);
- de motie-Oplaat c.s. over vervoer van eieren (28807, nr. 8);
- de motie-Slob c.s. over criteria voor het noodfonds (28807, nr. 9);
- de motie-Van den Brink/Oplaat over preventief ruimen (28807, nr. 10);
- de motie-Van der Vlies c.s. over een ophokplicht (28807, nr. 11).

(Zie vergadering van 13 maart 2003.)

De **voorzitter**: De motie-Van der Vlies c.s. (28807, nr. 11) is in die zin gewijzigd dat zij thans luidt:

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat al het mogelijke moet worden gedaan om verspreiding van de klassieke vogelpest te verhinderen;

overwegende dat hobbymatig gehouden dieren ook het virus verspreiden;

overwegende dat tot nu toe via de monitoring buiten de ingestelde toezichtgebieden weliswaar geen AIV is aangetroffen, maar dat uiterste voorzichtigheid geboden blijft;

verzoekt de regering, in een ruim gebied (te denken ware aan 10 kilometer) rondom de toezichtgebieden – waarbij zoveel mogelijk wordt aangesloten op natuurlijke, respectievelijk bestaande grenzen – een tijdelijke ophokplicht in te stellen die eveneens geldt voor de hobbymatig gehouden dieren,

en gaat over tot de orde van de dag.

Deze gewijzigde motie is voorgesteld door de leden Van der Vlies, Atsma en Slob. Naar mij blijkt, wordt zij voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 15 (28807).

De heer Oplaat trekt zijn motie (28807, nr. 8) in.

In stemming komt de motie-Atsma c.s. (28807, nr. 7).

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van GroenLinks en de PvdA tegen deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties ervoor, zodat zij is aangenomen.

In stemming komt de motie-Slob c.s. (28807, nr. 9).

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fractie van de PvdA tegen deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties ervoor, zodat zij is aangenomen.

In stemming komt de motie-Van den Brink/Oplaat (28807, nr. 10).

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de VVD en de LPF voor deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de gewijzigde motie-Van der Vlies c.s. (28807, nr. 15).

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SP, GroenLinks, de VVD, het CDA, de ChristenUnie en de SGP voor deze gewijzigde motie hebben gestemd en die van de overige

Voorzitter

fracties ertegen, zodat zij is aangenomen.

De **voorzitter**: In verband met een ongeval op de publieke tribune schors ik de vergadering.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

Aan de orde is het **debat** naar aanleiding van **een verklaring van de minister-president en de behandeling van brieven van de minister van Buitenlandse Zaken over Irak (23432, nrs. 93 en 94)**.

□

Minister **Balkenende**: Mijnheer de voorzitter. De wereld staat aan de vooravond van een oorlog die niemand heeft gewild. Ik weet dat een oorlog hevige gevoelens zal losmaken. Ik zal geen moment ontkennen dat ook ik heb geworsteld met het besef dat de militaire operatie nu vrijwel onvermijdelijk is geworden. Geweld is geen werkelijke oplossing, maar dat neemt niet weg dat geweld in specifieke gevallen nodig kan zijn om recht en vrede te waarborgen. De situatie rond Irak confronteert ons met de klemmende vraag of er nu sprake is van zo'n specifiek geval.

De vraag die daarmee verband houdt, is of wij het ons, na alles wat er is gebeurd, kunnen permitteren om Saddam Hoessein wederom aan het langste eind te laten trekken. Het zou ons een lief ding waard zijn geweest als er een oplossing via de weg van de Verenigde Naties had kunnen worden gevonden. Het kabinet is zeer teleurgesteld dat het in de Veiligheidsraad niet mogelijk is gebleken om tot een nieuwe gemeenschappelijke verklaring te komen. Wij hebben daarop krachtig ingezet en de meest betrokken leden van het kabinet hebben tot het laatste moment gewerkt aan eenheid van de internationale gemeenschap.

Laten wij niet vergeten dat de Veiligheidsraad in november 2002 wel unaniem kon instemmen met een stevige en heldere resolutie. Die resolutie eist van Saddam Hoessein onmiddellijke, onvoorwaardelijke en actieve medewerking bij het onschadelijk maken van zijn wapens. Wanneer hij daarbij in gebreke blijft, is er volgens de resolutie sprake van een wezenlijke schending die

serieuze consequenties moet hebben. Aan resolutie 1441 is zeer veel vooraf gegaan. De internationale gemeenschap is het er volstrekt over eens dat er van Saddam Hoessein een zeer grote dreiging uitgaat voor de wereld. Twee keer is hij een buurland binnengevallen. Hij heeft chemische wapens, zenuwgas en mosterdgas, ingezet tegen de Iraniërs en in zijn eigen land tegen de Koerden. Uit rapporten van internationale wapeninspecteurs weten wij dat hij ook grote voorraden biologische wapens heeft aangelegd.

Uit onder meer het zogenoemde clusterdocument dat Hans Blix op 6 maart jl. onder de leden van de Veiligheidsraad heeft verspreid, blijkt dat Bagdad op maar liefst 128 prangende vragen over ontwapening geen afdoende antwoord heeft willen geven. Het betreft onder meer vragen over zijn rakettenprogramma's, munitie, onder meer de R-400-bommen, chemische wapens, waaronder VX, sarin en mosterdgas, waarvan zo'n 80 ton zoek is en biologische wapens, waaronder minimaal 10.000 liter van het uiterst gevaarlijke antrax.

Sinds 1991 heeft de internationale gemeenschap getracht Saddam op vreedzame wijze te ontwapenen. In totaal zijn 17 veiligheidsresoluties van de Veiligheidsraad aangenomen, waarin Irak in de meest duidelijke termen is gemaand mee te werken. Uiteindelijk, twaalf jaar later, blijkt dat het regime in Bagdad nog steeds geen gehoor wil geven aan de dringende eis van de internationale gemeenschap. Volgens de wapeninspecteurs heeft Saddam de laatste weken weliswaar procesmatig enige medewerking gegeven, maar werkt hij substantieel volstrekt onvoldoende mee. De medewerking die wel werd gegeven, zo beaamden de wapeninspecteurs, was ingegeven door de acute dreiging van een militaire actie door de meer dan 200.000 militairen in de regio. De werkelijk gevraagde medewerking is echter niet gekomen.

Wij kunnen niet anders dan constateren dat Saddam ruim vier maanden na resolutie 1441 en twaalf jaar na de eerste VN-resolutie de internationale gemeenschap niet serieus neemt. In lijn met resolutie 1441 betekent dit, dat serieuze consequenties nu aan de orde zijn. Het kabinet is van oordeel dat Saddam de consequenties die nu op

hem afkomen, over zichzelf heeft afgeroepen. Hij is geen slachtoffer, hij is aanstichter. Een eventuele actie tegen Saddam kan het kabinet daarom politiek steunen.

Bij die beslissing betreft het kabinet dat alle beschikbare diplomatieke middelen intensief en langdurig zijn beproefd en helaas vruchteloos zijn gebleken. Er bestaat al jarenlang een embargo, waarbij overigens via het oil-for-foodprogramma de Irakese bevolking maximaal is ontzien. Het regime is financieel en anderszins zeer onder druk gezet. Tegoeden zijn bevroren, talloze politieke oproepen aan Irak, ook van Arabische buurlanden, zijn onbeantwoord gebleven en ook de inspecties hebben niet het gehoopte resultaat gehad. Ontwapening is van het grootste belang. Zoals ik al zei: het regime in Bagdad heeft er meermalen blijk van gegeven niet te aarzelen massavernietigingswapens in te zetten.

Er komt nog iets bij. Er zijn op dit moment terroristische groeperingen actief die er niet voor terugdeinzen dodelijke wapens in te zetten, met als enig doel het maken van zoveel mogelijk slachtoffers. Van een aantal van deze terroristen is bekend dat zij hebben geprobeerd massavernietigingswapens te verwerven. Ofschoon ik nu niet wil beweren dat er een directe link is tussen Bagdad en bijvoorbeeld Al-Qaeda, acht ik het regime van Saddam evenmin betrouwbaar genoeg om te durven garanderen dat toekomstige samenwerking niet zal plaatsvinden. Wij zouden het onszelf nooit vergeven als dit horrorscenario werkelijkheid zou worden.

Militair ingrijpen is door het kabinet steeds gezien als de ultieme remedie: het instrument dat gebruikt moet worden als alternatieven niet meer voorhanden zijn. Helaas lijkt dat moment nu aangebroken. De regering heeft altijd gesteld dat, ofschoon een tweede resolutie politiek zeer wenselijk was, resolutie 1441 op zich voldoende basis vormt voor een eventueel militair optreden. Daaraan ligt ten grondslag dat het uitblijven van een tweede resolutie niet tot gevolg mag hebben dat helemaal geen actie mogelijk is en Saddam Hoessein geheel verschoond blijft van de ernstige consequenties die hem door de Veiligheidsraad unaniem in het vooruitzicht zijn gesteld bij het niet nakomen van zijn verplichtingen.